

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka
(przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Beata Janiszewska
SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawach z powództwa M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ż.

przeciwko "M." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ż.

o upoważnienie do wykonania czynności na koszt dłużnika,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 18 listopada 2021 r.,

zażalenia pozwanej

na wyrok Sądu Okręgowego w P.

z dnia 20 maja 2021 r., sygn. akt X Ga (...),

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi Okręgowemu
w P..**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 maja 2020 r. Sąd Okręgowy w P., na skutek apelacji powódki M. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ż., uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Z. z 4 grudnia 2020 r., w połączonych sprawach przeciwko „M.” spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ż. o upoważnienie do

wykonania czynności na koszt dłużnika oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy wskazał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy (art. 386 § 4 K.p.c.): zaskarżony wyrok został wydany bez wyjaśnienia istotnych okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, z uchybieniem przepisom postępowania, bez przeprowadzenia stosownego postępowania dowodowego. Uzasadnienie orzeczenia nie odtwarza toku rozumowania Sądu pierwszej instancji i nie ujawnia sfery motywacyjnej orzeczenia co do ustalenia braku istnienia legitymacji czynnej po stronie powódki, co czyni niemożliwym przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku w omawianym zakresie. Zdaniem Sądu drugiej instancji nie można ocenić na jakiej podstawie Sąd Rejonowy przesądził o tym, że umowa przelewu wierzytelności z 3 grudnia 2018 r., z której powódka wywodzi swoją legitymację procesową, okazała się nieskuteczna. Ponadto, Sąd Rejonowy w sposób niepełny przytoczył i ocenił § 5 ust. 5 umowy najmu z 9 września 2014 r. zawartej pomiędzy właścicielem nieruchomości położonej w Ż. przy ul. G. a powódką. Odniósł się bowiem jedynie do pierwszej części tego zapisu, przyznającej powodowi prawo do zgłaszania usterek gwarancyjnych, pomijając, że zapis § 5 ust. 5 kontynuowany jest na następnej stronie umowy.

Sąd Okręgowy uznał również, że Sąd Rejonowy nieprawidłowo ocenił, że powódka wywodzi swoje roszczenie z faktu opóźnienia się pozwanego z wykonaniem obowiązku usunięcia wad w trybie art. 637 k.c., znajdującego zastosowanie do stosunku zobowiązaniowego łączącego strony. Sąd pierwszej instancji dokonał bowiem oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę, przyjmując, że strona powodowa domaga się wykonania zastępczego z uwagi na opóźnienie pozwanego w wykonaniu obowiązku usunięcia wad wynikającego z rękojmi, gdy tymczasem obowiązek ten spoczywał na pozwanym z tytułu udzielonej przez niego w umowie o roboty budowlane z 30 sierpnia 2013 r. gwarancji, w której nadto przewidziano również możliwość żądania usunięcia wad w trybie zastępczym.

2. Na powyższy wyrok zażalenie złożyła pozwana, wskazując na naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. Wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Rozpoznając przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji, Sąd Najwyższy bada jedynie, czy sąd ten prawidłowo zastosował art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. Zgodnie z tymi przepisami, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w przypadku nieważności postępowania (§ 2), nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy zachodzi konieczność przeprowadzenia przez ten sąd postępowania dowodowego w całości (§ 4).

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne służy przeprowadzeniu kontroli, czy orzeczenie zostało prawidłowo oparte na jednej z wymienionych przesłanek, a zatem, czy powołana przez sąd odwoławczy przyczyna uchylenia odpowiada ustawowej podstawie. Przedmiotem badania przy rozpoznaniu zażalenia jest istnienie procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji wyroku (postanowienia) kasatoryjnego, zamiast merytorycznego zakończenia sprawy. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego jest ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej przez ten sąd podstawie orzeczenia kasatoryjnego (postanowienia Sądu Najwyższego z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41; z 14 marca 2019 r., IV CZ 94/18), stąd w zależności od wyniku tej oceny Sąd Najwyższy albo oddala zażalenie, albo uchyla zaskarżony wyrok (postanowienie) (postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12; z 6 sierpnia 2014 r., I CZ 48/14; z 22 lutego 2018 r., I CZ 22/18; z 28 marca 2018 r., V CZ 18/18).

4. Zażalenie pozwanej zasługuje na uwzględnienie, nie trafna jest bowiem ocena Sądu Okręgowego, że w sprawie znajduje zastosowanie art. 386 § 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia, polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego,

co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo oceny merytorycznych zarzutów strony przy bezpodstawnym przyjęciu, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22; wyrok Sądu Najwyższego z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003/3/36). Wykładnia językowa, systemowa i funkcjonalna tego zwrotu pozwala na przyjęcie, że wszelkie inne wady rozstrzygnięcia, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości), nie uzasadniają uchylecia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Tego rodzaju braki w postępowaniu dowodowym i uchybienia prawu materialnemu popełnione w procesie subsumpcji powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym. Oceny o nierozpoznaniu istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. nie uzasadnia niedostateczne rozważenie przez sąd pierwszej instancji przepisów prawa materialnego, mających zastosowanie w sprawie, ani tym bardziej niedostateczne uzasadnienie wyrażonego w tym zakresie stanowiska (postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 marca 2014 r., I CZ 18/14; z 19 marca 2021 r., V CZ 7/21).

Argumentacja Sądu Okręgowego i jego zalecenia co do dalszego postępowania nie potwierdzają nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji w przedstawionym rozumieniu tego pojęcia. Sąd drugiej instancji odmiennie od Sądu Rejonowego ocenił treść żądań zgłoszonych przez powódkę, która w pozwie podała, że swoje roszczenie opiera na art. 480 § 1 k.c. Wskazał, że rozważania Sądu pierwszej instancji co do dopuszczalności domagania się upoważnienia przez sąd do zastępczego usunięcia wad na koszt dłużnika na podstawie art. 480 § 1 k.c. w sytuacji, gdy wykonawca spełnił swoje świadczenie wadliwie, a wezwany do usunięcia wad w trybie art. 637 k.c. nie usunął ich skutecznie lub w ogóle nie podjął się ich usunięcia w wyznaczonym terminie, były w niniejszej sprawie bezprzedmiotowe. Odmiennie niż Sąd Rejonowy, Sąd drugiej instancji uznał bowiem, że powódka domagała się usunięcia stwierdzonych wad wykonawczych w budynku wzniesionym przez stronę pozwaną

nie na podstawie uprawnień przysługujących mu z tytułu rękojmi za wady, a na podstawie gwarancji udzielonej przez pozwanego, której warunki i zakres określono w treści umowy o roboty budowlane z 30 sierpnia 2013 r.

Powyższe doprowadziło Sąd Okręgowy do konkluzji, że w sprawie zachodzi potrzeba wezwania powódki do sprecyzowania zgłoszonych roszczeń, właściwej oceny dowodów w postaci umowy przelewu wierzytelności z 3 grudnia 2018 r. oraz umowy najmu z 9 września 2014 r. w kontekście posiadania przez powódkę legitymacji czynnej w niniejszym postępowaniu, a także możliwości dokonania cesji na osobę trzecią uprawnień wynikających z udzielonej przez pozwaną gwarancji, jak też wzięcia pod rozagę treści umowy o roboty budowlane z 30 sierpnia 2013 r.

Wytykane Sądowi pierwszej instancji uchybienia dotyczą rozpoznania sporu w sposób, który Sąd Okręgowy uznał za nieprawidłowy. Okoliczność odmiennej oceny przez Sąd drugiej instancji roszczeń zgłoszonych przez powódkę i wskazanie, że domagała się ona usunięcia stwierdzonych wad wykonawczych w budynku wzniesionym przez pozwaną nie na podstawie uprawnień przysługujących mu z tytułu rękojmi za wady, a na podstawie udzielonej gwarancji, nie stanowi o nierozpoznaniu istoty sprawy przez Sąd Rejonowy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. Odmienne ocena prawna żądania powódki, nawet jeśli łączy się z potrzebą poczynienia uzupełniających ustaleń w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, nie upoważnia do przypisania sądowi pierwszej instancji nieprawidłowości w postaci nierozpoznania istoty sprawy, a dowodzi jedynie, że istota sprawy została rozpoznana nieprawidłowo. Sąd drugiej instancji, jako sąd działający w ramach apelacji pełnej, obowiązany był naprawić dostrzeżone wadliwości, ustalając treść stosunku zobowiązaniowego stron i zakresu jego wykonania, co - jak wskazał - wymaga rozważenia zgromadzonego materiału dowodowego i jego ewentualnego uzupełnienia.

Sąd Najwyższy podkreśla, że według przyjętego w Kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej, postępowanie przed sądem drugiej instancji ma charakter merytoryczny i jest kontynuacją postępowania pierwszoinstancyjnego (uchwała Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55; postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 września 2017 r., V CZ 58/17;

z 13 października 2017 r., I CZ 90/17). W tej sytuacji to w postępowaniu apelacyjnym, które ma charakter merytoryczny - winny zostać zbadane kwestie, które nie zostały zdaniem sądu drugiej instancji w sposób wystarczający rozważone przez sąd pierwszej instancji, a sąd drugiej instancji jest zobowiązany naprawić dostrzeżone wadliwości i należycie zastosować prawo materialne (postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 lutego 2017 r., III CZ 2/17; z 6 kwietnia 2017 r., IV CZ 139/16).

Uchybienia Sądu pierwszej instancji, mogą być usunięte w postępowaniu apelacyjnym przez poczynienie prawidłowych ustaleń faktycznych w oparciu o dowody zgromadzone w aktach sprawy, a następnie zastosowanie właściwych przepisów prawa materialnego, do czego Sąd odwoławczy jest uprawniony i zobowiązany w ramach swojej kognicji.

W tym stanie rzeczy odwoływanie się do konieczności zabezpieczenia stronom dwuinstancyjnego postępowania jest sprzeczne z przesłankami umożliwiającymi Sądowi drugiej instancji wydanie orzeczenia kasatoryjnego (art. 386 § 4 k.p.c.) i nieadekwatne do sytuacji procesowej, w której zapadło zaskarżone rozstrzygnięcie.

5. Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zd. 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., o kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygając zgodnie z art. 108 § 2 w zw. z 398²¹ i 394¹ § 3 k.p.c.